

çocukluğum
LEV TOLSTOY

ANTİK

ÇOCUKLUĞUM

Lev Tolstoy

ANTİK DÜNYA KLASİKLERİ
Ocak 2015

BİRİNCİ BÖLÜM
ÇOCUKLUĞUM

1. Öğretmenimiz Karl İvaniç

18.. Ağustos'un 12'siydi. Harika armağanlar aldığı onuncu doğum günümün üzerinden üç gün geçmişti. Sabahın yedisinde Karl İvaniç beni, başımın az yukarısına konmuş bir sineğe vurarak uyandırdı. Elindeki sineklik, bir sopanın ucuna kâğıt şeker torbası tutturularak yapılmıştı. Sinekliği o kadar beceriksizce savurmuştu ki meşe karyolamın başucundaki koruyucu azizimin ikonasına çarptı ve sineğin ölüsü kafamın üstüne düştü. Burunumu battaniyenin altından çıkardım, elimle sallanmaya devam eden ikonayı tutup düzelttim, sinek ölüsünü yere fırlattım ve hâlâ uyku akan ama öfkeli gözlerle Karl İvaniç'e baktım. O ise üzerinde renkli ropdöşambri, belinde aynı kumaştan bir kemer, başında püsküllü, kırmızı örme bir kepe ve ayaklarında yumuşacık keçi derisi çizmelerle dolaşiyor ve duvarlardaki sineklere nişan almaya devam ediyordu.

“Ben küçük bir çocuğum, tamam. Ama niye beni rahatsız ediyor?” diye düşünüyordum. “Niye Volodya'nın yatağının etrafındaki sineklere vurmuyor? Orada ne kadar da çok sinek var! Ama hayır; Volodya benden büyük, en küçükleri benim, bu yüzden bana eziyet ediyor. Hayatı boyunca tek düşündüğü bana nasıl kötülük edeceği,” diye mırıldandım. “Beni uyandırdığının ve korkuttuğunun farkında, ama farkında değilmiş gibi davranıyor... İğrenç adam! Ropdöşambri da, kepi de, püskülü de... Hepsi de ne kadar iğrenç!”

İçimden öfkemi böyle dile getirirken Karl İvaniç yatağına gitti, yatağının üzerinde asılı duran küçücük gümüş bir ayakkabının içinde duran saate baktı, sinekliği bir çiviye astı ve keyifli bir halde bize seslendi.

Yumuşacık sesiyle, “*Auf, Kinder, auf!...s’ist Zeit. Die Mutter ist schon im Saal,*”¹ dedi. Sonra bana doğru geldi, ayak ucuma oturdu ve cebinden enfiye kutusunu çıkardı. Uyuyormuş gibi yapıyordum. Önce bir tutam enfiye çekti, burnunu sildi, parmaklarını şıkırdattı ve sonra benimle ilgilenmeye, tabanlarımı gıdıklamaya başladı. “*Nun, nun Faulenzer!*”² diyordu.

Gıdıklanmak hiç hoşuma gitmese de ne yataktan kalktım ne de ona cevap verdim. Yalnızca kafamı yastığın altına, daha derine soktum ve var gücümle tekmeler savurarak gülmek için elimden geleni yaptım.

“Ne kadar da iyi kalpli, bizi ne de çok seviyor, ben ise onun hakkında kötü şeyler düşündüm!”

Kendime de, Karl İvaniç’e de kızmıştım, aynı anda hem gülmek, hem de ağlamak istiyordum, sinirlerim altüst olmuştu.

Kafamı yastığın altından çıkarıp gözlerimde yaşlarla, “*Ach, lassen sie, Karl İvaniç*”³ diye bağırdım.

Karl İvaniç şaşırды. Ayaklarımı rahat bıraktı ve endişeyle neyim olduğunu sordu. Neden ağlıyordum? Kötü bir rüya mı görmüştüm? İyilik dolu yüzü, gözyaşlarımın sebebini tahmin etme çabasındaki samimiyet, onların daha da hızlı akmasına yol açmıştı. Vicdan azabı çekiyordum. Nasıl olur da bir dakika önce Karl İvaniç’ten nefret ettiğimi ve ropdöşambrını, kepini, püskülünü iğrenç bulduğumu anlayamıyordum. Aksine, şimdi bütün bun-

1 Kalkın çocuklar, kalkın! Kalkma zamanı. Anneniz salona geçti bile. (Alm.) (ç.n.)

2 Haydi, tembel yumurcak, haydi! (Alm.) (ç.n.)

3 Ah, bırakın beni, Karl İvaniç! (Alm.) (ç.n.)

ları çok şirin buluyordum, hatta püskülünü iyi kalpliliğinin bir nişanesi gibi görüyordum. Ona, kâbus gördüğümden dolayı ağladığımı söyledim: Annem ölmüştü, onu mezara götürüyorlardı. Bunları uydurmuştum, gece rüyamda ne gördüğümü kesinlikle hatırlamıyordum. Fakat Karl İvaniç anlattıklarımın etkilenerek beni sakinleştirmeye çalışınca, gerçekten de o korkunç rüyayı görmüşüm gibi geldi ve tekrar gözyaşı dökmeye başladım.

Karl İvaniç gittikten sonra yatakta çoraplarımı giymeye başladım. Gözyaşlarım biraz durulmuştu fakat uydurduğum kâbusla ilgili ürkütücü düşünceler beni terk etmedi. Bu arada içeri Nikolay Amca girdi. Ufak tefek, çok tertipli bir adamdı. Daima ciddi, dikkatli ve saygılıydı; Karl İvaniç'in yakın arkadaşuydı. Giysilerimizi ve ayakkabılarımızı getirmişti. Volodya'ya çizme getirmesine rağmen, ben hâlâ o sevimsiz tokalı ayakkabılardan giyiyordum. Önünde ağlamak istemiyordum; üstelik sabah güneşi neşeyle pencerelerde parlıyordu ve lavabonun önünde Volodya, kız kardeşimizin mürebbiyesi Marya İvanovna'yı taklit ediyor ve yüksek sesle gülüyordu. Ciddi biri olan Nikolay bile, omzunda havlu, bir elinde sabun, diğerinde leğen, gülümseyerek, "Bu kadar yeter, Vladimir Petroviç, lütfen yıkanın," dedi.

Neşem yerine gelmişti.

Karl İvaniç çalışma odasından, "*Sind sie bald fertig?*"⁴ diye bağırdı.

Sesi sertti. Yüreğime dokunan, gözlerimi yaşlarla dolduran o yumuşacık tını kaybolmuştu. Çalışma odasında Karl İvaniç tamamen farklı birine dönüşüyordu. Orada o bir öğretmendi. Hızla giyindim, yıkandım ve elimde fırça, ıslak saçlarımı düzelterek sesin geldiği yere koştum.

Karl İvaniç, burnunda gözlük, elinde kitapla her zamanki yerinde, kapıyla pencerenin arasında oturuyordu. Kapının solunda

4 Hazır mısınız? (Alm.) (ç.n.)

iki raf vardı. Biri biz çocuklara aitti, diğeri Karl İvaniç'in kendi rafıydı. Bizimkinde her türlü kitap vardı: Kimileri yana yatmış, kimileri de dik duran ders ve hikâye kitapları.

Yalnızca *Histoire des Voyages*'in iki büyük kırmızı cildi bütün görkemiyle duvara yaslanmıştı; sonra uzun ve kalın kitaplar, büyük kitaplar ve küçükler, kitapsız ciltler ve ciltsiz kitaplar geliyordu. Oyun zamanı gelip elimizdeki kitapları Karl İvaniç'in gururla "kütüphane" dediği bu rafa koymamız söylendiğinde her şeyi buraya tıktırıyorlardık. Onun kendi rafındaki kitaplar bizimkiler kadar çok olmasa da daha çeşitliydi. Üçünü hatırlıyorum: Lahanaların gübrenmesi üzerine kapaksız Almanca bir kitapçık, bir köşesi yanmış parşömen kaplı *Yedi Yıl Savaşları*'nın bir cildi ve hidrostatik üzerine bir seri. Karl İvaniç zamanının çoğunu okuyarak geçirirdi, hatta bu yüzden gözleri de bozulmuştu; fakat bu saydığım kitaplar ve *Kuzey Arısı* haricinde hiçbir şey okumazdı.

Karl İvaniç'in rafında duran eşyalar arasında bana, onu diğerlerinden daha fazla hatırlatan bir şey vardı. Bu, ufak mandallar yardımıyla yukarı aşağı oynatılabilen tahta bir ayağa tutturulmuş yuvarlak bir mukavva parçasıydı. Üzerine bir kadınla bir perukçunun resmi yapıştırılmıştı. Karl İvaniç, böyle işlerde pek yetenekliydi ve bu mekanizmayı zayıf gözlerini şiddetli ışıktan korumak amacıyla yapmıştı.

Şu anda bile karşımda kapitone ropdöşambri içindeki uzun vücudunu ve kırmızı kepin altından görünen seyrek, gri saçlarını görebiliyorum. Üzerinde perukçunun resmi olan yuvarlak mukavvanın durduğu küçük masanın yanında oturuyor; yüzüne mukavvanın gölgesi düşmüş, bir elinde kitap var, öteki eliyle iskemlesinin koluna dayanıyor; yanında kadranında bir avcının resmi olan saati, kareli bir mendil, siyah, yuvarlak bir enfiye kutusu, yeşil gözlük kılıfı ve tepsinin üzerinde duran bir pens var. Her şey olması gereken yere öylesine özenle yerleştirilmiş

ki sifrf bu düzen bile Karl İvaniç'in vicdanının temiz ve ruhunun huzur dolu olduğunu anlamaya yeterlidir.

Alt kattaki salonda doyasıya koşuşturduktan sonra, parmaklarımızın ucuna basarak çalışma odasına girdiğimizde Karl İvaniç'i koltuğunda, yüzünde sakin, mağrur bir ifadeyle sevdiği kitaplarından birini okurken bulurduk. Bazen onu uyuklarken yakalardım; gözlükleri kartal gagasını andıran burnuna düşmüş halde, yarı açık mavi gözleri tuhaf bir ifade taşır, dudaklarında hüzünlü bir tebessüm olurdu. Odada duyulan tek ses düzenli nefes alıp verişi ve kadrancında avcı resmi olan saatin tik taklarıydı.

Beni fark etmediği zamanlarda kapıda durup düşünürdüm:

“Zavallı ihtiyaç! Biz oynayıp eğleniyoruz fakat o burada yapayalnız. Üstelik yetim. İlgilenecek kimsesi yok. Hayat hikyesi ne kadar da korkunç! Nikolay'a anlattıklarımı hatırlıyorum da onun yerinde olmak ne kötü!” Bazen ona öyle acırdım ki gidip elini tutar ve “*Lieber Karl İvaniç!*”⁵ derdim. Böyle davranmam hoşuna giderdi, beni okşardı. Duyulandđını anlardım.

Diğer duvarda çoğu yırtılmış, fakat Karl İvaniç tarafından ustaca tamir edilmiş olan haritalar asılıydı. Ortasında merdivenlere açılan kapının olduğu üçüncü duvarın bir yanında iki cetvel duruyordu; çizilmiş ve yıpranmış olan bizimkiydi. Kendi zel cetveli yepyenyidi. Çizgi çizmekten çok bizi yönlendirmek amacıyla kullanırdı bunu. Duvarın diğer yanında yaramazlıklarımızın sıfırlar ve çarpırlarla işaretlendiği karatahta dururdu. Büyük yaramazlıklarımız sıfır, küçük yaramazlıklarımız ise çarpırlarla belirtilirdi. Ceza olarak tahtanın solundaki köşede diz üstü çkerdik.

O köşeyi hâlâ çok iyi hatırlıyorum! Sobanın zerindeki kepenk, kepenkteki vantilatör ve ters çevrildiği zaman çıkardığı

5 Sevgili Karl İvaniç! (Alm.) (ç.n.)

gürültü bugün bile aklımda. Bazen o köşede dizlerimiz, sırtımız ağrıyana kadar diz çöker ve düşünürdük:

‘Karl İvaniç beni unuttu. Şimdi yumuşak koltuğunda oturmuş, hidrostatik kitabını okuyordur. Fakat ben ne olacağım?’ Ve kendimizi ona hatırlatmak için yavaşça soba borusunun kelebeğini açıp kapamaya başlar veya duvardan sıva parçaları koparırdık. Büyük bir sıva parçası gürültüyle yere düştüğünde duyduğumuz korku her türlü cezadan daha büyük olurdu. Karl İvaniç’e kaçamak bir bakış fırlatır ve elinde kitap, hiçbir şeyin farkında olmadan oturduğunu görürdük.

Odanın ortasında, siyah muşambayla örtülmüş bir masa dururdu. Örtünün altından, masanın kesilmiş kenarlarını görebilirdiniz. Etrafında boyasız ama kullanılmaktan cilalı gibi parlak duran birkaç tahta tabure sıralanmıştı. Son duvarda üç pencere vardı. Pencerelerden görülen manzaraya gelince: Tam önde her çukurunu, her taşını, her tekerlek izini ezbere bildiğim ve sevdiğim yol; yolun ötesinde iki yanında kısacık budanmış ıhlamur ağaçlarıyla çevrili, arkasında ara ara çitlerin görülebildiği bir başka yol, o yolun ötesinde ise otlak uzanırdı. Otlığın bir yanında tezekler ve bunun karşısında bir orman. Ormanın derinliklerinde bekçinin kulübesini seçebilirdiniz. Pencerenin sağında ise büyüklerin genelde öğle yemeğine kadar oturdukları veranda görünüyordu. Bazen Karl İvaniç yazılarımızı kontrol ederken o tarafa gizlice bakmak, annemin siyah saçını, başka birinin sırtını görmek ya da gelen konuşma ve kahkaha seslerini duymak mümkündü. Orada olamadığınız için kızar, ‘Ne zaman büyük bir erkek olup ders çalışmayı bırakacak, *Dialogues*’u okumak yerine sevdiğim insanlarla oturacağım?’ diye düşünürdünüz. Kızgınlık yerini üzüntüye bırakır ve Tanrı bilir neden ve ne hakkında öyle derin bir hayale daldardınız ki Karl İvaniç’in imla hatalarınıza kızdığını bile duymazdınız.

Karl İvaniç ropdöşambrını çıkardı, omuzları vatkalı ve kırmalı mavi frakını giydi, aynanın önünde kravatını düzeltti ve bizi aşağıya, annemize günaydın demeye götürdü.

2. Annem

Annem salonda oturuyordu. Bir eliyle çaydanlığı, diğer eliyle semaverin musluğunu tutarak çay koyuyordu. Musluktan akan su, çaydanlığın üzerinden tepsiye dökülüyordu. Annem dikkatle bakmasına rağmen ne tepsiye akan suyu ne de bizim odaya girdiğimizi görüyordu.

Sevdiğiniz birinin yüz hatlarını hatırlamaya çalıştığınızda geçmişten o denli çok hatıra canlanır ki o yüzü, gözyaşları arasından bakıyormuş gibi bulanık görürsünüz. Bunlar hayal gücünün gzyaşlarıdır. Annemi o zamanki haliyle hatırlamaya çalıştığımda gözümde, iyilik ve sevgi dolu kahverengi gözlerini, ensesindeki kısa tüylerin tam altındaki beni, işlemeli beyaz yakalığını, beni okşayan ve benim ptğm zayıf, narin ellerini canlandırabiliyorum yalnızca. Fakat hayalin tamamını yakalayamıyorum.

Kanepenin solunda eski bir İngiliz piyanosu duruyordu. Piyanonun başında solgun benizli kız kardeşim Lyuba oturuyor; henüz soğuk suda yıkanmış kırmızı parmakları gözle görülebilir bir çabayla Clementi'nin etütlerini çalıyordu. Lyuba on bir yaşındaydı. zerinde ketenden kısacık bir elbise ve dantel işlemeli beyaz bir pantolon vardı; yalnızca arpergoyu alabiliyordu. Yanında, ona yarı dönük bir şekilde, pembe kurdeleli kepi ve kısa mavi ceketiyle Marya İvanovna oturuyordu. Yüzü kırmızı ve öfkeliydi. Karl İvaniç içeri girer girmez daha kızgın bir hal

aldı. Ona sert sert baktı ve eğilerek verdiği selamını karşılıksız bırakarak ayağıyla tempo tutmaya ve daha da yüksek sesle, “*Un, deux, trois; Un, deux, trois*”⁶ diye saymaya devam etti.

Karl İvaniç buna hiç aldırmadan her zaman yaptığı gibi doğruca annemin elini öpmeye gitti. Annem sanki üzüntülü düşüncelerini uzaklaştırmak istermiş gibi başını salladı, silkelendi; Karl İvaniç’e elini uzattı ve onu kırışik şakağından öptü.

“*İch danke, lieber Karl İvaniç*”⁷ dedi ve yine Almanca olarak sordu, “Çocuklar iyi uyudu mu?”

Karl İvaniç’in bir kulağı sağırdı ve şimdi piyanonun gürültüsü yüzünden hiçbir şey duyamıyordu. Kanepeye yaklaşarak eğildi, bir elini masaya dayadı ve tek ayağının üzerinde durarak o zamanlar bana nezaketin zirvesi gibi görünen bir tebessümle takkesini kaldırdı, “Müsaade eder misiniz, Natalya Nikolayevna?” dedi.

Karl İvaniç, kel kafasını üşütmekten korkuyordu, kırmızı takkesi daima başındaydı ama salona her girişinde takkesini başında tutmak için müsaade isterdi.

Annem ona yaklaşarak hayli yüksek bir sesle, “Giyebilirsiniz Karl İvaniç... Çocuklar iyi uyudu mu diye sormuştum,” dedi.

Ama o yine hiçbir şey duymadı, kırmızı takkesini giydi ve tatlı bir tebessüm etti.

Annem Marya İvanovna’ya gülümseyerek, “Bir saniye kesin, Mimi,” dedi. “Hiçbir şey duyulmuyor.”

Annemin yüzü güzeldi; gülümsediğı zaman daha da güzelleşiyor ve etraftaki her şey sanki daha parlak görünürdü. Kötü günlerimde bu tebessümü bir an için bile görebilseydim eğer, acı nedir bilmezdim. Bir yüzün güzelliğı tebessümde yatar diye düşünüyorum, eğer gülümseme yüzü daha da çekici kılıyorsa

6 Bir, iki, üç. Bir, iki, üç. (Fr.) (ç.n.)

7 Teşekkür ederim, sevgili Karl İvaniç (Alm.) (ç.n.).

o güzel bir yüzdür; eğer tebessüme rağmen yüz hep aynı kalır, değişmiyorsa sıradan bir yüzdür; eğer tebessüm güzelliği bozuyorsa o yüz çirkindir.

Bana günaydın dedikten sonra annem başımı iki elinin arasında aldı, geriye doğru eğdi ve dikkatle bakarak:

“Bu sabah ağladın mı?” diye sordu.

Cevap vermedim. Gözlerimi öptü ve Almanca olarak sordu:

“Niye ağladın?”

Bizimle samimi konuştuğu zamanlarda çok iyi bildiği bu dili kullanırdı.

Uydurma rüyamı bütün ayrıntılarıyla hatırlayarak istemeden titredim ve “Uykumda ağladım anne,” dedim.

Karl İvaniç sözlerimi doğruladı ama rüyadan bahsetmedi. Hava hakkında konuştuktan sonra -bu konuşmaya Mimi de katıldı- annem bazı saygın uşaklar için bir tepsinin üzerine altı küp şeker koydu; ayağa kalktı ve pencerede duran gergeline doğru yürüdü.

“Haydi, çocuklar, babanıza koşun şimdi ve harmana gitmeden mutlaka beni görmesini söyleyin.”

Müzik, ritim tutma ve sert bakışlar yeniden başladı. Babamıza gitmek üzere ayrıldık. Büyükbabamın zamanından beri ‘kiler’ adını taşıyan odadan geçerek çalışma odasına girdik.

3. Babam

Babam yazı masasının yanında ayakta duruyor ve birtakım zarflara, kâğıtlara ve para yığınlarına işaret ederek kâhyası Yakov Mihaylov'a heyecanla bir şeyler anlatıyordu. Yakov Mihaylov her zamanki yerinde, barometreyle kapı arasında duruyor, elleri arkasında, parmaklarını hızla oynatıyordu.

Babamın harareti arttıkça parmaklar hızlanıyor, sustuğunda parmaklar da duruyordu. Ama Yakov'un kendi konuşmaya başlayınca parmakları aşırı bir heyecanla çaresizce bir o yana bir bu yana uçuşmaya başlardı. Kanımca Yakov'un kafasından geçenler parmaklarının hareketinden tahmin edilebilirdi. Yüzü daima sakindi; mağrur ve aynı zamanda hürmetkârdı, sanki, "Ben haklıyım ama sizin dediğiniz olsun!" diyordu.

Babam bizi görünce yalnızca, "Bir dakika bekleyin," dedi ve başıyla kapıyı kapatmamızı işaret etti.

Her zamanki alışkanlığıyla Yakov'un omzunu çekerek, "Oh, Tanrım beni başışla! Neyin var bugün!" diye devam etti. "İçinde 800 ruble bulunan bu zarf..."

Yakov abaküsü kullanarak 800'ü işaretledi ve devamını beklerken bakışlarını belirsiz bir noktaya dikti.

"Yokluğumdaki harcamalar için. Anladın mı? Değirmenden bin ruble alman lazım... Doğru mu değil mi? Hazine ipoteğinden

sekiz bin geri alacaksın, hesabına göre samandan 7000 pud⁸ satılabileceğiz; pud başına kırk beş kopek dersek üç bin ruble yapar; yani toplam alacağın ne kadar? On iki bin... Öyle mi, değil mi?”

“Öyle beyim” dedi Yakov.

Fakat parmaklarının hızından bir itirazı olduğunu anladım; babam konuşmasına fırsat vermedi.

“Pekâlâ... Bu paranın on binini Petrovskoe arazisi için belediyeeye göndereceksin. Şimdi yazıhanedeki paralara gelelim...” diye devam etti babam. (Yakov abaküs üzerindeki on iki bini geri çekti ve yirmi bir bine ayarladı) “Onları bana getirip bugünün tarihiyle harcama olarak göstereceksin,” (Yakov abaküsünü salladı ve yirmi bir binin de benzer şekilde ortadan kaybolacağını ima etmek istercesine başa getirdi.) “İçinde para olan bu zarfı benim adıma üzerinde yazan kişiye teslim edeceksin.”

Masanın yakınındaydım ve adrese bir göz attım: Üzerinde ‘Karl İvaniç Mauer’e’ yazıyordu.

Babam bunu fark etmiş olacaktı ki elini omzuma koydu ve hafifçe sıkarak masadan uzaklaşmam gerektiğini işaret etti. Bunun bir okşama mı yoksa paylama mı olduğunu anlamadım, yine de omzumda duran büyük güçlü eli öptüm.

“Evet beyim,” dedi Yakov. “Ya Habarovka’nın parasıyla ilgili emirleriniz nelerdir?”

Habarovka annemin arazisiydi.

“Onu yazıhanede tut ve ne olursa olsun talimatım dışında kullanma.”

Yakov birkaç saniye sustu; sonra birdenbire parmakları büyük bir hızla oynamaya başladı ve efendisinin emirlerini dinleyen aptal uşak ifadesi yerini her zamanki kurnaz ve zeki ifadesine bıraktı. Abaküsünü kendine doğru çekti, konuşmaya başladı:

8 1 pud = 16 kg (ç.n.).

“Müsaadenizle Pyotr Aleksandroviç, istediğiniz gibi olsun, ama belediyeye ödemeyi zamanında yapamayız. Teminatlardan, değirmenden ve samandan para geleceğini söylediniz. (Her paradan bahsedişte abaküsü üzerinde işaretliyordu.) Bir an için durakladı ve düşünceli bir ifadeyle babama bakarak, “Fakat korkarım, hesaplarımızda yanılabiliriz,” diye ekledi.

“Nasıl yani?”

“Lütfen düşünün: Mesela değirmeni alalım, değirmenci bana iki kere geldi, hiç parası olmadığına dair Tanrı adına yemin ederek ödemeyi ertelemem için yalvardı... Hatta şu anda da burada; onunla kendiniz konuşmak ister misiniz?”

Babam değirmenciyle konuşmak istemediğini göstermek için başını sallayarak, “Ne diyor?” diye sordu.

“Her zamanki hikâye. Ögütecek bir şey olmadığını söylüyor; elindeki azıcık para da baraja gitmiş. Diyelim onu kovduk beyim, bunun bize ne yararı olacak, paramızı alabilecek miyiz? Teminatlardan bahsettiniz, sanırım size daha önce de söylemiştim; paramızı yakında alamayız. Önceki gün kasabaya İvan Afasaniç için bir araba un ve bununla ilgili bir de not gönderdim, ama cevap aynı: ‘Pyotr Aleksandroviç için elimden geleni yapmaktan mutluluk duyarım ancak bu iş benim elimde değil.’ görünüşe bakılırsa ödeme yapılana kadar en az iki ay beklememiz gerekecek. Samandan bahsettiniz; varsayalım gerçekten üç bin eder...”

Abaküs üzerinde üç bini işaretledi ve kâh abaküye kâh babamın gözlerine bakarak bir an sustu. Sanki, “Bunun ne kadar az olduğunu kendiniz de görüyorsunuz! Hem, samanı eğer şimdi satarsak, kendiniz de biliyorsunuz ki...” der gibiydi.

Daha birçok sebebi olduğu açıkça görülüyordu; belki de bu yüzden babam sözünü kesti.

“Verdiğim talimatları değiştirmeyeceğim,” dedi. “Ama eğer bu meblağların tahsilinde gecikme olursa, ne yapalım, Habarovka parasından ihtiyaç olanı alırsın.”

“Peki beyim.”

Yakov’un yüzündeki ifadeye ve parmaklarına bakılırsa bu son emir kalbini ferahlatmıştı.

Yakov son derece gayretli ve efendisine çok bağlı bir adamdı. Bütün iyi kâhyalar gibi efendisinin parası konusunda son derece eli sıkıydı ve neyin onun menfaatine olacağı konusunda acayip fikirlere sahipti. Sürekli, hanımının mülkü pahasına efendisinin mülkünü artırmaya çalışıyordu. Bu sebeple yaşadığımız Petrovskoe için hanımının arazisinin gelirini kullanmanın kesinlikle kaçınılmaz olduğunu savunuyordu. O anda galibiyet kazanmışçasına sevinmesinin sebebi bunda başarılı olmasıydı.

Babam bizimle selamlaştıktan sonra artık küçük çocuklar olmadığımızı ve ciddi bir eğitim almamızın zamanının geldiğini söyledi.

“Sanırım biliyorsunuz, bu gece Moskova’ya gidiyorum ve sizi de yanımda götürüyorum,” dedi. “Siz büyükannenizle yaşayacaksınız, anneniz kızlarla burada kalacak. Onun tek tesellisi derslerinizde muvaffak olduğunuzu duymak olacaktır, emin olun.”

Birkaç gündür süregelen hazırlıklar olağanüstü bir şey beklememize sebep olmuştu ama bu haber korkunç bir darbeydi. Volodya kıpkırmızı kesildi ve titrek bir sesle annemizin söylediğini ilettili.

İçimden, “Demek kâbusumun anlamı buydu?” diye geçirdim. “Tanrım bizi koru, daha kötü bir şey olmasın.”

Annemden ayrılacağımı düşününce üzüldüm ama aynı zamanda artık büyük çocuklar olmamız beni sevindirmişti.

“Eğer bugün ayrılacaksak, ders yapmayız. Yaşasın!” diye düşündüm. “Ama Karl İvaniç’e üzülüyorum. Herhalde onu uzaklaştırıyorlar yoksa o zarfı hazırlamazlardı... Keşke annemden ayrılmak zorunda olmasaydık, bir asır daha ders alsaydık keşke... Zavallı Karl İvaniç’i üzmeğe. Zaten o kadar mutsuz ki!”

Aklımdan bu düşünceler geçiyordu; kimildamadan duruyor ve ayakkabılarımın siyah tokalarını inceliyordum.

Babam, Karl İvaniç'e barometredeki düşüş hakkında birkaç şey söyledi ve yemekten sonra bir veda avına çıkılacağı için Yakov'a köpeklere yiyecek vermemesini tembih etti. Daha sonra umduğumun aksine, bizi ders odasına gönderdi. Ama bizi de ava götüreceğine söz vererek teskin etmeye çalıştı.

Yukarı çıkarken, verandaya koştum. Kapıda babamın gözde borzoi'si⁹ Milka, gözleri kapalı güneşleniyordu.

Burnunu öpüp okşadım. "Miloçka... Biz bugün gidiyoruz," dedim. "Elveda! Bir daha birbirimizi hiç görmeyeceğiz."

Duygulandım ve gözyaşlarıma hâkim olamadım.

9 Rus köpek cinsi. (ç.n.)